

Az ember tényleg teljesen megromlott?

Suhai György

2011.06.20.

A bajok gyökere

Minden, a Biblia tanításával, de különösen is az evangéliummal, Isten kegyelmével és szuverenitásával kapcsolatos félreértés az ember Isten előtti állapotának helytelen értelmezéséből fakad. A helyes Isten-ismeret ugyanis nagyon szoros összefüggésben van a helyes emberismerettel. Az, hogy milyennek látjuk az ember bűneset utáni állapotát, alapjaiban határozza meg azt, hogy mekkorának látjuk Isten kegyelmét. „Alig van olyan tévedés vagy hamis tanítás, amelyet ne lehetne visszavezetni valamilyen, az emberi természet romlottságáról kialakított helytelen elképzelésre. Ha téves a diagnózis, téves lesz a gyógykezelés is.” – írja W. J. Seaton, *A kálvinizmus öt pontja* c. bevezető tanulmányában (Kolozsvár: KOINÓNIA, 1997).

Sajnos a *humanizmus* és a *felvilágosodás* mindmáig nagy hatást gyakorol az emberek gondolkodására. Sokan keresztyén létükre is „felvilágosultak”, vagyis **az emberi ész** tekintik a legvégsőbb viszonyítási alpnak Isten Kijelentésének vizsgálatakor is, és mindemellett egy humanista, azaz **emberközpontú világszemlélettel** bírnak. Ha nyíltan nem is vallják ezt be, a Biblia értelmezésükből igen hamar kiderül, hogy mennyire megmételtyezte őket is a humanizmus és a felvilágosodás kovásza. Kiderül a hozzászólásaikból (sokszor a prédikációikból, bizonyágtételeikből is), hogy tulajdonképpen, egy *emberközpontú Istenképpel* rendelkeznek és egészen addig nem fognak tudni *igazán* előrelépni, elmélyülni és növekedni „*a kegyelemben és a mi Urunknak és megtartó Jézus Krisztusunknak ismeretében*” (II. Pét. 3:18), amíg ez a deformált istenkép helyre nem áll bennük. „A modern theologia ugyanis úgy építi fel a maga rendszerét, hogy először az embert helyezi el az univerzumban, s felruházza minden joggal, ami csak képzelhető. Mikor aztán az ember már megkapta a maga részét, akkor az Istennek a hatalomból, dicsőségből és szuverenitásból csak azt adja meg, ami az ember után éppen megmaradt. A ... [biblikus megközelítés] azonban theocentrikus [Isten központú] alapon az Istenből indul ki, s neki ad meg minden hatalmat, minden méltóságot és minden dicsőséget; az embernek pedig csak annyit, amennyi azt, mint az élő Isten teremtményét megilleti.” (Prof. Dr. Sebestyén Jenő Református dogmatika, Iránytű Kiadó, Budapest, Gödöllő, 1994, I. Fő rész 85. old., ezután: SJRD) Nézzük meg az Ige alapján, hogy milyennek látja Isten a bűnbe esett embert.

A Biblia emberképe

Milyen volt az ember a bűneset előtt?

Isten az embert a maga képére teremtette, eredendően tökéletesen jónak, igaznak és szentnek teremtette azt (I. Móz. 1:27, 31, Préd. 7:29). Teljes volt a harmónia és az összhang Isten és az ember között, az ember közvetlen kapcsolatban volt Teremtőjével (I. Móz. 3:8). Az embernek örök élete volt mind testi, mind lelki értelemben véve és ami a témánk szempontjából legfontosabb, szabadnak teremtett. **Szabad volt** arra, hogy az Isten szerinti jót vagy rosszat

válassza és cselekedje, azaz képes volt arra, hogy engedelmes maradjon, illetve hogy engedetlené váljék Isten iránt. Képes volt *vétkezni* és *nem vétkezni* Isten ellen. Úgy gondolom, nem áll messze az igazságtól, ha azt állítjuk, hogy **akkor vagyunk szabadok, ha képesek vagyunk arra, hogy azt tegyük, amit akarunk**, vagyis **ha mindenféle külső vagy belső kényszer nélkül cselekszünk**. A bűneset előtt Ádám és Éva még szabadon választhatott a jó és rossz között és ezzel a szabadsággal élve döntött a rossz mellett. Senki és semmi nem *kényszerítette* őket arra, hogy vétkezzenek.

Mi történt a bűnesetkor az emberrel?

Nézzük meg tehát, hogy mivé lett az ember, milyen állapotba került, mit veszített el, mikor Isten ellen vétkezett. Azaz, milyen állapotban van a bűneset után élő, újjá nem született ember. A Biblia egybehangzó tanítása szerint az ember a bűneset következtében nem csupán *nagyon*, hanem *teljesen megromlott*. Mit jelent ez?

Elvesztette a szabadságát, képtelenné vált az Isten szerint való jó választására és cselekvésére, azaz képtelenné vált arra, hogy engedelmeskedjen Istennek (nem képes nem vétkezni). Úgy is mondhatnánk, hogy egyirányúvá, korlátozottá, megkötözötté vált az akarata. Az ember a bűnesetkor ugyanis a bűn (rab)szolgájává lett:

„*mindaz, aki bűnt cselekszik, szolgája a bűnnek.*” (Jn. 8:34) Vagy ahogy a II. Pét. 2:19-ben áll: „*mert akit valaki legyőzött, az annak szolgájává lett*”.

Továbbra is képes maradt tehát arra, hogy az Isten mércéje szerinti rosszat akarja és tegye (képes vétkezni). Természetesen ez nem jelenti azt, hogy a bűneset következtében megromlott ember ne tudna emberi mércével mérve (relatív) jót cselekedni. Ezt a fajta jóra való képességét az embernek Jézus is elismeri (Mt 7:11, Lk. 6:33). Azonban az *indítéka, motivációja, a legbelsőbb szándéka* és így *minden cselekedete* bűnnel fertőzötté vált. „Nem lényegében romlott meg, hanem a *természetében*. Ember maradt, de a természete a maga egészében megromlott.” (SJR III. Fő rész, 170. old.) Mind értelme, mind érzelmei, mind az akarata teljesen megromlott.

Erre sokan azt válaszolják, hogy Isten nem robotokat teremtett és hogy a bűneset után élő ember sem vált robottá (vagyis egy akarat nélküli, irányított géppé). Ezzel teljesen egyetértek. A teljes romlottság nem is ezt jelenti. Szó sincs arról, hogy a bűnbe esett ember elvesztette volna a választási vagy döntési képességét. Megmaradt ez a képessége (*éppen ezért felelősségre is vonható – ld. később*), csupán annyi változás történt, hogy azóta az ember a maga romlott természeténél fogva minden esetben a rosszat, a bűnt, az engedetlenséget választja. Egyszerűen nem képes semmiben sem megfelelni Isten mércéjének, egyetlen cselekedete által sem képes kedvében járni Istennek. Nézzük meg a Szentírás bizonyágtételét minderről.

Megj.: a Szentírás *testi* vagy *érzéki* embernek nevezi a bűneset utáni, megromlott természetű, újjá nem született embert, amelyet mindig a *lelki*, azaz Isten Lelke által újjászült, a Lélek uralma és vezetése alatt álló emberrel állít ellentétbe, ld. pl.: Rm. 8:1-14.

„*Akik között forgolódtunk egykor mi is mindnyájan a mi testünk kívánságaiban, cselekedvén a testnek és a gondolatoknak akaratját.*” (Ef. 2:3) – A megromlott természetünk, a megromlott elménk kívánságait követjük, míg Isten újjá nem szül minket.

„Hogy levetkezzétek ama régi élet szerint való ó embert, mely meg van romolva **a csalárdtság kívánságai miatt.**” (Ef. 4:22) – Természeténél fogva cselekszi, akarja és kívánja a rosszat a testi ember.

„És látá az Úr, hogy megsokasult az ember gonoszsága a földön, és hogy **szíve gondolatának minden alkotása szüntelen csak gonosz.**” (Gen. 6:5, ld. még Préd. 9:5) – Nem csak egy kicsit gonosz a szívünk, nem csak részben, hanem **egészen és teljesen.** „Minden”, „szüntelenül”, „csak gonosz”, ezt a kétségbe ejtő isteni diagnózist ismétli meg Pál a Római levélben:

„Amint meg van írva, hogy **nincsen csak egy igaz is; Nincs, aki megértse, nincs, aki keresse az Istent.** Mindnyájan elhajlottak, egyetemben haszontalanokká lettek; **nincs, aki jót cselekedjék, nincsen csak egy is.** Nyitott sír az ő torkuk; nyelvökkel álnokságot szólnak; áspis kígyó mérge van ajkaik alatt. Szájok telve átkozódással és keserűséggel. Lábaik gyorsak a vérontásra. Útjaikon romlás és nyomorúság van. És a békességnek útját nem ismerik. **Nincs isteni félelem az ő szemök előtt.**” (Rm. 3:10-18, Préd. 7:20) – Senki sincs, aki természeténél fogva megértene, keresné, félné Istent és nincs, aki természeténél fogva az Isten mércéje szerint jót cselekedne.

„Érzéki ember pedig **nem foghatja meg az Isten Lelkének dolgait: mert bolondságok néki; meg sem értheti.**” (I. Kor. 2:14) – Az érzéki ember természeténél fogva képtelen felfogni és megérteni Isten dolgait, nem érti az ő Igéjét, nem érti az ő megtérésre való felhívását és nem érti az ő parancsolatait. Mégpedig azért, mert „**e világ istene [Sátán] megvakította a hitetlenek elméit, hogy ne lássák a Krisztus dicsőséges evangéliumának világosságát.**” (II. Kor 4:4) Ezért nem is tud Istennek engedelmeskedni, sem a szerinte való jót választani, mint ahogyan a következő Ige is mondja:

„Mert a test gondolata ellenségeskedés Isten ellen; minthogy **az Isten törvényének nem engedelmeskedik, mert nem is teheti.**” (Rm. 8:7) – A megromlott emberi természet tiltakozik Isten dolgaival szemben, azok tőle teljesen idegenek. Egyszerűen nem fér össze a kettő.

„Elváltoztathatja-é bőrét a szerecsen, és a párducz az ő foltosságát? Úgy ti is cselekedhettek jót, akik megszoktátok a gonoszt.” (Jer. 13:23) – Amiképpen egy fekete bőrű szerecsen nem tudja a bőrszínét megváltoztatni, sem a párduc eltüntetni az ő foltjait, ugyanígy a megromlott természetű ember sem képes önmagától isteni mércével mérve jót cselekedni, vagyis természetellenesen dönteni és viselkedni. A testi embernek lételemévé vált a bűn, a zsigereiben van, nem cselekedhet mást.

Sőt, minden ember **természettől fogva Isten ellensége és a harag fia:**

„Titeket is, kik hajdan **elidegenültek és ellenségek valátok gonosz cselekedetekben gyönyörködő értelmetek miatt, most mégis megbékéltetett.**” (Kol. 1:21) – Egészen addig ellenségei vagyunk Istennek, amíg Ő meg nem békít minket önmagával.

„...és természet szerint **haragnak fia** valánk, mint egyebek is” (Ef. 2:3)

A bűnbe esett ember tehát az Ige szerint: teljességgel **képtelen** az Isten szerint való jót **akarni és cselekedni**, megmaradt azonban a képessége az Isten szerint való rossz akarására és cselekvésére, természeténél fogva Isten ellensége és Isten haragja van rajta. A Szentírás egyetlen szóban foglalja össze az ember bűneset utáni állapotát: az Istentől elszakadt ember

lelki értelemben véve HALOTT. Nem csupán nagyon vagy halálosan beteg, amely betegség az ember hozzájárulásával (tudniillik azáltal, hogy kinyújtja a karját az életmentő gyógyszerért) meggyógyítható, nem is azt, hogy mélyen alszik, mely álomból fel kell vagy fel lehet ébreszteni, hanem azt, hogy **halott az ő bűneiben**, teljesen halott Isten dolgaira és teljességgel a bűnnek él. A továbbiak megértéséhez nagyon fontos, hogy ezt komolyan vegyük, mert ezen fordul meg minden Isten kegyelmének helyes értelmezését illetően. Nem győzöm hangsúlyozni, hogy egészen addig nem érthetjük meg a kegyelem lényegét, amíg nem látjuk helyesen az Istentől elszakadt ember állapotát. Nézzük az ide vonatkozó Igéket:

„Titeket is megelevenített, akik **holtak valátok** a ti vétkeitek és bűneitek miatt” (Ef. 2:1, Kol. 2:13)

Az I. Móz. 2:17-ben elhangzó átok („*amely napon ejéndel arról, bizony **meghalsz***”), melyet Isten az ember engedetlenné válása esetén helyezett kilátásba, valóra vált: az ember mind lelki, mind testi értelemben halottá vált.

Erre a halott állapotra utalnak azok az Igék is, ahol arról beszél a Szentírás, hogy az embernek eredendően **kőszíve** van, amit egyedül Isten képes elvenni és hússzívra cserélni:

„*És adok nékik egy szívet, és új lelket adok belétek, és **eltávolítom a kőszívet az ő testökből, és adok nékik hússzívet;***” (Ez. 11:19 ill. 36:26) – Nem azt mondja az Úr, hogy nagyon kemény az ember szíve, amit fel kell puhítani, hanem azt, hogy kőből van, nem mozdul, nem dobban meg Isten hívására, nem reagál az Igére, mert nem is teheti! Akinek pedig nem dobog a szíve, az halott. Olyan új szívre van tehát szüksége az ilyen embernek, amely már egyáltalán képes dobogni, és képes reagálni Isten dolgaira.

Sokakban felmerül a kérdés, hogy vajon mindenkire érvényes-e ez a rettenetes mennyei diagnózis. Nézzük, mit tanít erről a Biblia.

Mivel Isten „*az egész emberi nemzetséget egy vérből teremtette*” (ApCsel. 17:26), tehát mindannyian ugyanattól az első bűnbe esett emberpártól származunk, ezért Ádám óta minden emberben a bűn halálos vírusa öröklődik tovább, amely már a fogantatásunk pillanatában bennünk van:

„*Élt vala pedig Ádám száz harmincz esztendő, és nemze fiat **az ő képére és hasonlatosságára és nevezé annak nevét Séthnek.***” (I. Móz. 5:3) – Nagyon kifejezően írja le itt a Szentírás, hogy Ádám már nem egy isteni, szent, tökéletes és hibátlan természetet örökített tovább (nem azt olvassuk, hogy „*nemze fiat az Isten képére és hasonlatosságára*”), hanem a már büntől teljesen megromlott saját természetét.

„*Annakokáért, miképpen **egy ember által jött be a világra a bűn és a bűn által a halál, és akképen a halál minden emberre elhatott, mivelhogy mindenek vétkeztek... egynek bűnesete által minden emberre elhatott a kárhozat...***” (Rm. 5:12, 18) – Mindannyian, kivétel nélkül a lelki halál állapotába születünk bele, testünkben a bűn halálos vírusával.

„*Ímé én **vétekben fogantattam, és bűnben melengetett engem az anyám.***” (51. Zsolt. 7.), „*Eltértek a gonoszok fogantatásuk óta; tévelyegnek a hazugok **anyjok méhétől kezdve.***” (58. Zsolt. 4.) – írja Dávid.

Tehát nagyon fontos azt látnunk, hogy amikor Isten Igéje a bűneset után élő emberről beszél, akkor **nem egy Isten előtt semleges lelki állapotban levő, ártatlan teremtményként** mutatja be azt, mint aki „tisztá lappal indul” és felnőve majd szabadon dönthet Isten mellett vagy ellene, hanem egy olyan bűntől teljesen megromlott, lelkileg halott, kőszívű emberi lényként, aki fut, bújik Isten elől, lázad ellene és aki *már* a kárhozatban van, és a bűnei miatt Isten igazságos ítélete vár rá.

„...*aki pedig nem enged a Fiúnak, nem lát életet, hanem az Isten haragja marad rajta.*” (Jn. 3:36) – nem azt mondja az Ige, hogy aki nem hisz, arra Isten megharagszik, hanem azt, hogy rajta marad az a harag, amely születése, sőt fogantatása óta rajta van.

Ezért nem szabad az újszülött csecsemőket sem Isten előtt ártatlannak tekinteni, mert noha még nem képesek vétkezni, csak idő kérdése, hogy felcseperedve hasonló gonoszságokat és bűnöket kövessenek el, mint az őket körülvevő felnőttek, hiszen a bűn csírája és ezért a bűnre való hajlandóság már bennük van, hiszen ők is a bűnbe esett Ádám képére és hasonlatosságára nemzetnek. Etikai értelemben véve még ártatlanok, de természetüket tekintve ők is teljesen romlottak Isten előtt.

Nagyon fontos tehát látnunk azt, hogy a bűntől megromlott ember a maga természeténél fogva teljesen képtelen arra, hogy az üdvösséget válassza, azaz hogy megmentse önmagát, illetve hogy bármilyen mértékben hozzájáruljon ahhoz, de a legfélelmetesebb és legmegdöbbenőbb az egészben az, hogy **nem is akar megmenekülni**, nem is akarja az üdvösséget, hiszen az erre irányuló akaratát teljesen elveszítette:

„*És nem akartok hozzám jönni, hogy életetek legyen!*” (Jn. 5:40)

István, első vértanú nyíltan mondja a zsidóknak: „*Kemény nyakú és körülmetéletlen szívű és fülű emberek, ti mindenkor a Szent Léleknek ellene igyekeztek, mint atyáitok, ti azonképpen.*” (Apcsel 7:51)

Ilyen reménytelen állapotban voltam én is, és ilyen reménytelen állapotban voltál te is, amikor Isten megkeresett és ránk talált. Ezért a bűnös embernek **külső segítségre, kívülről jövő kezdeményezésre van szüksége** ahhoz, hogy üdvösségre jusson. Ha nem kapja meg ezt a külső segítséget, örökre el fog kárhozni. Ez a kezdeményezés pedig egy halott esetében nem lehet más, mint hogy őt Isten életre kelti, megeleveníti. Hasonló módon ahhoz, mint ahogyan egykor Ádám testébe Isten belelehelte az életnek leheletét (I. Móz. 2:7), vagy ahogyan Jézus kiharcolta a sírból a több napja halott Lázárt (Jn. 11:43, 44). A megtérés folyamata során **mindig Isten a kezdeményező és nem a lelkileg halott ember**. Ő kelti életre a halottat, Ő veszi el a kőszívet és ad helyette új, Isten dolgaira reagálni tudó szívet és Ő ad neki élő hitet, ebben a sorrendben („*a ki csak él és hisz én bennem, soha meg nem hal*” Jn. 11:26). Erről beszél a Jn. 1:12,13:

„*Valakik pedig befogadják őt, hatalmat ada azoknak, hogy Isten fiaivá legyenek, azoknak, a kik az ő nevében hisznek; A kik nem vérből, sem a testnek akaratából, sem a férfiúnak indulatjából, hanem Istentől születtek.*” – Kik azok, akik hisznek az ő nevében? Azok, akik Istentől születtek. Vagy ahogy az I. Jn. 5:1-ben olvassuk:

„*Mindaz, aki hiszi, hogy Jézus a Krisztus, Istentől született;*” – Az üdvözítő hit annak a jele, hogy az illető már újjászületett. Úgy is mondhatnánk, hogy **a hit az újjászületett ember életjele**. Hasonlóan ahhoz, mint amikor egy újszülött csecsemő a világra jöve telekor felsír.

Vigyázat, nem az Istenben való hit választásának lehetőségét adja meg Isten az életre keltett embernek (aki ezt a lehetőséget ezután akár vissza is utasíthatja), hanem **magát a hitet!**

„Mert kegyelemből tartattatok meg, **hit** által; és ez nem töletek van: **Isten ajándéka ez.**” (Ef. 2:8). Még egyértelműbben fogalmaz Pál a Filippi levélben:

„Mert **néktek adatott az a kegyelem a Krisztusért, ... hogy higgyetek Őbenne**” (Fil. 1:29)

Az üdvözítő hit nem az üdvösséget kereső, bűneiben halott ember hozzájárulása a maga megmeneküléséhez, hanem az Isten elől futó bűnös embert kereső, kegyelmes Isten hozzájárulása az ember megmentéséhez. **Nem azért hiszünk, hogy újjászülessünk, hanem azért születünk újjá, hogy higgyünk!** Ha csak egy ici-picit is az emberen múlna az üdvössége, ha csak egy hajszálnyit is hozzá tudna járulni ahhoz, ami a sajátja, akkor a kegyelem nem lenne többé kegyelem!

Sokáig lehetne még részletezni a bűnös ember állapotát, az ember szabadságának kérdését, a bűn hatását és természetét (kötetek és tanulmányok százai íródtak ezekről a témákról), én azonban most csak a témánk szempontjából legfontosabb tudnivalókat gyűjtöttem össze. Végezetül egy egészen egyszerű képpel szeretném összefoglalni az eddig leírtakat. Jézus, egy helyen azt mondja az övéinek: „*Ímé, én elbocsátlak titeket, mint juhokat a farkasok közé*” (Mt. 10:16). Ennél a hasonlatnál maradva nézzük meg, mit eszik egy juh és mit eszik egy farkas. A juh füvet eszik, a farkas meg juhot, természeténél fogva. Hiába próbálom meg akármilyen módszerekkel rávenni a farkast arra, hogy egyen inkább füvet, az, természeténél fogva akkor is a juhot fogja kívánni és választani, és amint csak lehetőség kínálkozik rá, meg is fogja enni azt. A farkasnak előbb juhá kell válnia ahhoz, hogy a füvet kívánja és akarja választani eledelül.

Az eddigiek ismeretében, a továbbiak megértéséhez még egyetlen (gyakran feltett) kérdést kell tisztáznunk.

Mennyiben vonható felelősségre a teljesen megromlott ember az ő bűneiért?

Jogosan merül fel a kérdés, hogy vajon elítélheti-e Isten az embert azért, hogy nem engedelmeskedik az ő parancsolatainak, ha egyszer az ember természeténél fogva képtelen azoknak engedelmeskedni?

„A képesség mindig a felelősség fokmérője” (Augustus H. Strong, *Systematic Theology*, New York: A. C. Armstrong, 1889., 577. old.) – Ezzel érvelt Arminius, az emberközpontú istenkép egyik legprominensebb korai képviselője és népszerűsítője. A fent kifejtett Igék alapján azonban egyértelműen megállapítható, hogy az ember teljes képtelensége a jóra nem mentesíti őt Isten előtti felelőssége alól. A képesség a Biblia szerint nem előfeltétele a felelősségnek! (Megj.: a Magyar Értelmező Kéziszótár sem említi meg a képességet a felelősség definiálásakor!) Arminius és a hozzá hasonlóan gondolkodók logikája nem igazolható a Szentírásból. Az Ef. 2:3, 4:22 fentebb idézett verseiben láttuk, hogy az ember akarja és kívánja a rosszat s mindezt szabadon, önként teszi (nem az akarata ellenére). Vagy ahogy a Jn. 3:19, 20 és II. Thessz. 2:12 mondja:

„**Ez pedig a kárhoztatás**, hogy a világosság e világra jött, és az emberek **inkább szerették a sötétséget, mint a világosságot**; mert az ő cselekedeteik gonoszak valának. Mert minden, aki hamisan cselekszik, **gyűlöli a világosságot és nem megy a világosságra**, hogy az ő cselekedetei fel ne fedessenek.”, „**Hogy kárhoztattassanak mindazok, akik nem hittek az igazságnak, hanem gyönyörködtek az igazságtalanságban.**” – Tehát nem viszolyogva, irtózva, nem kénytelen-kelletlen, nem külső kényszer hatására teszi a rosszat a romlott ember, hanem szereti azt, örömét leli és gyönyörködik benne.

Az ember tehát nem csupán a bűnt választja az ő „egyirányú” akaratánál fogva, hanem természeténél fogva bűnös is akar maradni. Ha pedig mindez igaz, akkor ez nem jelent mást, mint azt, hogy Isten igazságos ítélete alapján mindenkinek kivétel nélkül el kellene kárhoznia. A tanítványok nem véletlenül kérdezték meg Jézustól, hogy „**Kicsoda idvezülhet tehát?**” (Mk. 10:26) – Vagyis: Hogyan lehetséges az, hogy egyáltalán bárki is üdvösséget nyerjen?

„**Jézus pedig rájuk tekintvén, monda: Az embereknél [ez] lehetetlen, de nem az Istennél; mert az Istennél minden lehetséges.**” (Mk. 10:27) – Nem azt mondja Jézus, hogy nagyon nehéz az embernek üdvösségre jutnia, érdekes, hogy nem is azt mondja itt, hogy aki hisz, az üdvözülhet, hanem azt, hogy **lehetetlen!** Egy halott nem tudja kinyújtani a karját Isten felé! Egy halott semmit sem tehet az életre keltése érdekében. **Istennél azonban minden lehetséges.** Egészen és teljesen „**az Úré a szabadítás!**” (Jón. 2:10). Pontosan erről szól a az Evangélium, ez a kegyelem lényege. Az ember menthetetlenül megromlott, de a mindenható **Isten** az ő végtelen kegyelménél fogva **szabadítást készített** az ember számára, Jézus Krisztusban.

Mit tanít tehát a Szentírás a bűneset után élő emberről? Azt, hogy az Isten szerinti jóra irányuló **"szabad" akaratát elveszítette** ugyan (azaz elveszítette a szabadságát), **de továbbra is felelős** maradt, hiszen a rosszat akarja és gyönyörködik is benne teljesen "szabadon", anélkül hogy erre bárki is kényszerítené. Luther a bűnös embernek ezen rosszra irányuló, a megromlott természetéből fakadó akaratát jogosan nevezi "szolgai akaratnak", hiszen a bűnbe esett ember a bűn, a Sátán és a Test (óemberi természet) rabszolgája, akinek éppen ezért Isten természetfölötti szabadítására van szüksége.

Fontosnak tartom azonban hangsúlyozni azt is, hogy a "szabad akarat", mint olyan sokkal inkább egy filozófiai fogalom, mint sem bibliai és csupán **egyetlen egyszer fordul elő** az ÚSZ-ben (a Filemon 1:14-ben, de itt sem az üdvösség/kegyelem választásával kapcsolatban), mely szintén összhangban van a *szabad akarat* általam is használt definíciójával. A Biblia az ember (és nem csupán akaratának) szabadságáról vagy rabságáról beszél és ezért nekünk is ezt kell hangsúlyoznunk. Furcsán is hangzana, ha azt mondanánk, hogy a bűnbe esett ember rab, de az akarata szabad maradt. A kettő nem választható el egymástól. Vagy a teljes ember szabad vagy a teljes ember rab.